

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІДКРИТОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ РОЗВИТКУ
ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Н.О. Рябокінь

«29» січня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ
ПЕРЕКЛАДАХ**

Виконав:

здобувач вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія (переклад)»

Сороченко Михайло Михайлович

Керівник:

Рябокінь Наталія Олександрівна,
к.ф.н., доцент, завідувач кафедри філології
та соціально-гуманітарних дисциплін

Полтава - 2024

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

Освітній рівень: *магістр*

Галузь знань: 03 Гуманітарні дисципліни

Спеціальність: 035 Філологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
філології та соціально-гуманітарних
дисциплін

Наталія РЯБОКІНЬ

“01” вересня 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сороченку Михайлу Михайловичу

Тема роботи **«Особливості відтворення англomовної військової термінології в українських перекладах»**

керівник роботи Рябокiнь Н.О., кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін

затверджені наказом по інституту від “ ____ ” _____ 2023 року № ____

2. Строк подання здобувачем освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Виконавці
1.	Забезпечення здобувачів освіти методичними рекомендаціями по виконанню роботи	На початку навчання	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
2.	Вивчення напрямків дослідження	За графіком	Здобувач освіти
3.	Складання плану роботи та підготовки індивідуального завдання роботи	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
4.	Аналіз літератури за проблемою. Робота над теоретичною та практичною частиною дослідження	За графіком	Здобувач освіти
5.	Підготовка наукових тез з теми, що досліджувалась	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
6.	Подання на кафедру закінченої роботи, включаючи електронну версію (з метою перевірки її на плагіат)	До передзахисту	Наук. керів. Здобувач освіти
7.	Підготовка письмового відгуку на роботу	До передзахисту	Наук. керів.
8.	Проведення попереднього захисту робіт	За графіком	Комісія
9.	Прийняття рішення про допуск роботи до захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
10.	Зовнішнє рецензування	До передзахисту	Наук. керівнк
11.	Направлення робіт з рецензією до екзаменаційної комісії (ЕК) для захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
12.	Захист роботи	За графіком	Комісія

Здобувач освіти _____
 (підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи _____
 (підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ПЕРЕКЛАД ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ПЕРЕКЛАДУ	8
1.1. Значення перекладу в сучасному світі	8
1.2. Способи утворення військових термінів	12
1.3. Специфіка та особливості перекладу військової термінології	19
1.4. Складнощі та помилки під час перекладу військової термінології	26
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМІВ "СПИСОК ШИНДЛЕРА" І "ВРЯТУВАТИ РЯДОВОГО РАЙАНА"	30
2.1. Військові фільми як наочний приклад для аналізу військової термінології	30
2.2. Аналіз термінології фільму "Врятувати рядового Раяна"	32
2.3. Аналіз термінології фільму "Список Шиндлера"	42
Висновки до розділу 2	48
Висновки	50
Список використаних джерел	52
Додаток 1	58

ВСТУП

У сучасному світі військовий переклад відіграє важливу роль; від грамотного військового перекладу залежить тлумачення військових документів, книжок, фільмів, а також збереження людських життів, оскільки нині спостерігається підвищений інтерес до громадської безпеки. Незважаючи на те, що військовий переклад є особливою вузькоспрямованою сферою, військовий перекладач повинен володіти знаннями в таких суміжних сферах, як політика, економіка, інформаційні науки і технології. Переклад військових термінів досі є великою складністю для фахівців і потребує пильної уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахова військова мова неодноразово була об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, які вивчали питання, пов'язані зі шляхами, способами творення та лінгвальними й екстралінгвальними аспектами функціонування військових термінів (Дж. Алджео, І. Матюшин, Т. Михайленко, В. Кондрашов, Л.Ткачова, В. Шевчук, Н. Фоміна та ін.), визначенням військового сленгу та його перекладу (Г. Судзиловський, І. П. Діксон та ін.), когнітивними чинниками функціонування військової лексики (І. Андрусак, Г. Бучина, Л.Венедиктова та ін.), різноаспектною проблематикою військового перекладу (Н. Гасюк, О. Пуш, В. Балабін, М. Зайцева, Л. Нелюбін, А. Маркелова, В.Балабін, О. Ковтун, Л. Нелюбін, Г. Стрелковський та ін.).

Актуальність роботи полягає в тому, що в даний час немає будь-якої єдиної стратегії для перекладу військової термінології, що породжує велику кількість помилок. У кваліфікаційній роботі робиться спроба проаналізувати переклад англomовного військового дискурсу на українську мову на прикладі популярних фільмів сучасності про війну та виявити найчастіше вживані стратегії перекладу в цій сфері.

Об'єктом дослідження є переклад військової термінології з англійської мови на українську.

Предметом дослідження є особливості стратегій та прийомів перекладу англійської військової термінології на українську мову.

Метою дослідження є аналіз усіх способів перекладу англійської військової термінології у фільмах "Список Шиндлера" та "Врятувати рядового Райана" для виявлення найпопулярніших способів перекладу військової термінології та виключення можливих неточностей під час перекладу.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) ознайомлення з класифікацією утворення військових термінів;
- 2) вивчення основних способів та прийомів грамотного перекладу;
- 3) виявлення головних труднощів і помилок під час перекладу військової термінології;
- 4) аналіз перекладу військової термінології у фільмах "Список Шиндлера" і "Врятувати рядового Райана" з метою порівняння та виявлення можливих помилок і найбільш використовуваних способів перекладу.

У даній роботі використовуються такі **методи**: описово-аналітичний метод під час вивчення теоретичної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів, метод довільної вибірки військових лексем з фільмів, із метою аналізу досліджуваних одиниць, метод перекладацького аналізу, метод словникових дефініцій, метод зіставлення термінологічних відповідностей в англійській та українській мовах, метод кількісного аналізу, який дає змогу наочно оцінити поширеність певних перекладацьких способів, що використовуються у перекладах з англійської мови на українську мову.

Матеріалом дослідження для цієї роботи послуговували фільми Стівена Спілберга "Список Шиндлера" і "Врятувати рядового Райана". Вибір цього матеріалу зумовлений перш за все військовою тематикою та наявністю військової термінології, великим суспільним резонансом, який мали обидва

фільми, що удостоїлися премії "Оскар", і особистістю режисера Стівена Спілберга.

Теоретична значущість роботи полягає у виявленні оптимальних способів та прийомів перекладу військової термінології. Це дослідження робить внесок у розв'язання однієї з актуальних лінгвістичних проблем – проблеми адекватності вибору еквівалента для перекладу військових термінів з англійської мови на українську.

Практична значущість роботи полягає в можливості використання основних положень і висновків дослідження на практичних заняттях із військового перекладу та із загальної теорії перекладу загалом.

Апробація роботи. Результати дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях науковців, студентів і молодих учених різного рівня, зокрема статті, доповіді і тези: **Peculiarities of translation of rhymed and non-rhymed poetry.** Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 9 грудня 2022 року / Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава: ШЕП, 2022. С.154-156., та **Besonderheiten der Übersetzung von Eigennamen.** Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 травня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»; ред. колег.: Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава: ШЕП, 2023. С. 419-420.

Структура роботи: робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

РОЗДІЛ І. ПЕРЕКЛАД ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Значення перекладу в сучасному світі

Переклад – це не тільки мистецтво, а й професія. За довгу історію перекладацьких робіт професіонали своєї справи доклали чимало зусиль і досягли великих успіхів у перекладі книжок, кінофільмів, випустивши безліч відомих варіацій перекладу, що дають змогу глядачам дізнатись про різноманітну й барвисту іноземну культуру та звичаї, відчутти чарівність і вплив різних мов.

Коло діяльності, що охоплюється поняттям "переклад", неймовірно широке, тому необхідно уточнити, як самі лінгвісти визначають цей термін. Раннє визначення поняття "переклад" належить А. Еттінгеру, який вважає, що "...переклад може бути визначений як перетворення знаків або репрезентацій на інші знаки або репрезентації. Якщо оригінали виражають якесь значення, то ми зазвичай вимагаємо, щоб їхнє відображення виражало те саме значення або (що реалістичніше), щоб воно, наскільки це можливо, виражало те саме значення. Збереження інваріантного значення є центральною проблемою перекладу з однієї природної мови на іншу..." [Єнікєєва]. На думку І.В. Корунця: "Переклад як термін і поняття має полісемантичну природу, його загальне і найбільш загальне значення здебільшого пов'язане з дією або процесом передачі/вираженням значення/змісту слова, групи слів, речення або уривка (більшого тексту) мови оригіналу мовою перекладу або з результатом процесу/дії передачі/вираження" [Корунець, с. 10].

Не менш неоднозначним є і термін "інтерпретація", який є синонімом терміну "переклад" і використовується для позначення способу або манери

усного викладу ідеї твору в перекладі (а також його естетичного, релігійного, політичного, прагматичного підґрунтя та інших якісних характеристик твору, що перекладається). Це можуть бути художні, жанрові та стилістичні особливості, передані перекладачем у свій особливий спосіб, який дещо відрізняється від авторського. Річ у тім, що "усний переклад", на відміну від "письмового", допускає дещо більшу свободу перекладача у трактуванні (принаймні в певних місцях чи випадках) предмета перекладу. Звідси – існування вільних переспівів (переспівів) та вільних адаптацій (перелицювань), які справедливо прирівнюються до нових творів (якщо вони мають високу художню цінність).

Теорія перекладу має багатовікову історію, навіть у далекому минулому понад сто тисяч людей присвятили своє життя перекладу релігійної та світської літератури, а приблизно три тисячі людей перекладали Біблію вісьмома сотнями мов, щоб 80% світового населення змогли її прочитати. Проте перекладознавство як наука почало формуватися лише в сорокових роках ХХ сторіччя як самостійна наукова дисципліна, яка вимагає радикальних змін у підходах та класифікації. перекладознавство характеризується широким розмаїттям концепцій, теорій і методів дослідження, а саме – перекладацьких.

Під "загальною теорією перекладу" розуміють переклад, який вивчає більш загальні лінгвістичні перекладацькі закономірності, незалежно від будь-яких конкретних мов, що беруть участь у процесі перекладу, або ж особливостей способу здійснення перекладу.

Наприкінці ХХ століття Т. Некряч зазначав, що "загальна теорія перекладу є міждисциплінарним напрямом, лінгвістичним за своєю основою, тісно переплетеним зі порівняльним мовознавством, психолінгвістикою, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, лінгвістичною географією" [Некряч, с. 16]. Таким чином, загальна теорія перекладу є міждисциплінарною наукою, оскільки містить у собі різні лінгвістичні дисципліни.

Жодна наука не може існувати без урахування минулого досвіду, без опертя на праці попередників у відповідній галузі.

Існує думка, що в основі будови кожної мови лежить один і той самий принцип, що дає змогу співвідносити мовні одиниці в процесі перекладу [Корунець]. Також усі мови володіють широким словниковим і граматичним складом, усі здатні виражати понятійні категорії місця, часу, модальності тощо. Тому, можна припустити, що всі мови об'єднують єдність людського мислення і навколишнього світу, а отже, визначає можливість перекладу.

Однак під час перекладу часто виникають складнощі через те, що не можна передати думку з однієї мови на іншу просто прямим перекладом. На основі цього факту Пітер Ньюмарк, професор і перекладач з Англії, запропонував свою класифікацію перекладацьких стратегій [Newmark]: перенесення, натуралізація, культурний еквівалент, функціональний еквівалент, описовий еквівалент, компонентний аналіз, синонімія, наскрізний переклад, зрушення або транспозиції, модуляція, визнаний переклад, компенсація, парафраза, куплети, примітки.

Кожна з перелічених п'ятнадцяти перекладацьких стратегій має свої характеристики, які П. Ньюмарк визначає так:

"перенесення – процес перенесення слова з вихідної мови в мову, якою воно перекладається шляхом транслітерації;

натуралізація – адаптація слова з вихідної мови до нормальної вимови та морфології мовою перекладу;

культурний еквівалент – заміна культурного слова в мові перекладу, однак, це слово не дорівнює оригіналу;

функціональний еквівалент – використання нейтрального до культури слова;

описовий еквівалент – поняття з вихідної мови пояснюється кількома словами в мові перекладу;

компонентний аналіз – порівняння слів у мові-оригіналі та в мові-перекладі, що мають схоже значення, але не є очевидним еквівалентом, тож

під час перекладу демонструються спочатку спільні, а потім їхні різні смислові компоненти;

синонімія – це близький за значенням еквівалент;

наскрізний переклад (калька) – буквальный переклад загальних словосполучень, частин складносурядних речень;

зсуви або транспозиції – це стратегія, що містить у собі зміну граматики мови-оригіналу під час перекладу її іншою мовою, наприклад, зміну однини на множину, зміну структури однієї мови за умови, що подібної структури немає в іншій мові, зміну групи іменників на один

модуляція – стратегія, у результаті якої перекладач відтворює повідомлення оригінального тексту в тексті перекладу відповідно до чинних норм мови-перекладу;

визнаний переклад – використання офіційного або загальноприйнятого перекладу будь-якого інституційного терміна;

компенсація – стратегія, за якої відбувається втрата сенсу в одній частині речення, але компенсується в іншій;

парафраза – стратегія, що детально пояснює значення термінів, пов'язаний із культурою. Парафраза пояснює значення термінів набагато детальніше, ніж описовий еквівалент;

куплети – поєднання двох різних стратегій;

примітки – додаткова інформація про переклад" [Newmark].

Під час аналізу термінології фільмів у Розділі 2 використовуємо цю класифікацію Пітера Ньюмарка.

Також зазначимо кілька ключових критеріїв, яким має відповідати грамотний переклад:

"переклад має передавати справжнє значення вихідного тексту;

структура перекладу повинна мати ту саму синтаксичну структуру, що й оригінал, з урахуванням відмінностей між мовами;

вміння розрізняти фіксовані вирази в будь-якій мові, а також ідентифікувати особисті вирази автора;

перекладач має бути максимально об'єктивним, щоб передати точність і цілісність тексту;

збереження мовного стилю тесту, якщо це можливо;

використання відповідних ідіоматичних виразів, засобів виразності, сленгу, жаргонізмів, висловлювань, фразових дієслів тощо".

Таким чином, було з'ясовано як вітчизняні та зарубіжні лінгвісти визначають поняття "переклад", розглянуто основні стратегії перекладу, запропоновані Пітером Ньюмарком, а також описано головні критерії гарного перекладу.

1.2. Способи утворення військових термінів

У зв'язку з досить бурхливим розвитком військової індустрії, з'являються дедалі нові й нові військові терміни, які можуть утворюватися і з'являтися в мові абсолютно різними способами.

Перш ніж дати докладні характеристики продуктивних способів утворення військових термінів, що формуються з одиниць, які вже існують у конкретній мові, необхідно згадати, що багато одиниць військової термінології приходять у вживання з інших мов. Такий спосіб створення військового терміна називається запозиченням. Процес запозичення іншомовних лексичних одиниць у військовій сфері зумовлений внутрішньомовними чинниками (необхідністю позначення нових понять і реалій), а також екстралінгвальними чинниками (етапами розвитку військових галузей і мовними контактами, що відбуваються під час війн та військових конфліктів).

Кількість запозичених термінів в англійській мові відносно невелика, більша частина з них, в основному, запозичена з французької або ж німецької мов, наприклад, *der Kaserne* – *caserne* – казарма з німецької або *forcemajeure* – форс мажор з французької.

Крім того, існує група термінів, які були утворені в англійській мові шляхом використання латинських і грецьких коренів і стали інтернаціональними, тобто їхній сенс, здебільшого, має бути зрозумілий будь-якій людині з будь-якої країни. До інтернаціональних термінів можна віднести, наприклад, *lieutenant*, *general*, *major*, *division* тощо.

Однак існують так звані "хибні друзі перекладача", тобто слова або терміни, які однаково пишуться або вимовляються в різних мовах, але можуть мати дещо інше значення. Ці мовні одиниці становлять неабиякий інтерес для фахівців, оскільки перекладачі схильні сприймати зовнішню формальну схожість за семантичну близькість і розглядати слова, що виглядають однаково, як постійні еквіваленти. Проте формальна схожість таких слів може призвести до помилок під час перекладу, адже навіть практично однакові слова в різних мовах не завжди однакові за своїм значенням. Як правило, така формальна схожість є результатом того, що два слова мають спільне походження. До групи таких слів належать:

ammunition – боєприпаси, хоча українською мовою це слово радше нагадує нам термін "амуніція" або ж "спорядження". За тлумачним словником української мови:

АМУНІЦЯ,ї, ж.,збірн. 1. військ. Сукупність речей (крім одягу і зброї), що становлять спорядження військовослужбовця [СУМ, Словник української мови: в 11 томах. Том 1, 1970. С. 40.].

bomb – перекладається не тільки як "бомба", а й як "мінометна міна". Насправді існує величезна кількість таких слів і термінів, які відносяться не тільки до військової сфери використання, а й до звичайної повсякденної лексики, тому людям, які вивчають термінологію, необхідно бути особливо уважними й обережними з такими словами.

"Помилкових друзів перекладача" можна розділити на дві групи:

1) слова, що мають схожу форму, але зовсім інше значення: *data* – дані, відомості, інформація (але не дата), *parol* – усне свідчення або заява (але не пароль);

2) слова, які не є повністю взаємозамінними, хоча в їхній семантиці є спільні елементи: compass – циркуль, межа, діапазон (але не компас), apparatus – прилад, інструмент, механічний пристрій, установка (але не апарат або апаратура).

Військові терміни, створені в англійській мові на основі вже наявних знаків, становлять понад 80% усієї військової термінології мови. На даний момент у системі утворення термінів існує чотири основні продуктивні способи: афіксація, словоскладання, скорочення, конверсія.

Афіксацією називається спосіб словотворення, у якому нові слова створюють за допомогою словотвірних афіксів, тобто суфіксів або префіксів, що прикріплюються до основ, які можуть належати до різних частин мови.

Найбільш використовувані суфікси, що вживаються з іменниками, це: -ability - maintainability, -al - survival, -ance - resistance, -ence - deterrence, -ent - deterrent, -er - launcher, -ion - reunion, -ment - bombardment, -ness - hardness, -ty - casualty і велика кількість інших [Малінко, с. 2].

Для прикметників найбільш уживаними суфіксами є: -able - transportable, -al - operational, -ic - strategic тощо.

До дієслівних суфіксів належить набагато менша їх кількість, ніж, наприклад, до іменників: -ate - activate, motivate, -ize - mobilize. У наведеному прикладі представлено найбільш використовувані дієслівні суфікси.

Префікси, так само як і суфікси, поділяються на групи відповідно до частин мови.

Для утворення іменників найчастіше використовуються: anti- – antiwar, co- – cooperation, dis- – disagreement, non- – nonproliferation, over- – overkill.

До префіксів, що поєднуються з прикметниками, можна віднести: extra- – extravehicular, in- – inaccessible, inter- – intercontinental, ir- – irresponsible, non- – nonnuclear, post- – postwar, pre- – prewar, under- – understaffed та інші.

До дієслівних прифіксів відносять: co- – coordinate, counter- – counterattack, de- – decontaminate, mis- – mislead, over- – overrun, pre- – prearrange, un- – unploski та інші.

Другий спосіб утворення нових військових термінів – словоскладання. Словоскладання – це спосіб словотворення, у якому нові терміни утворюються за допомогою додавання або з'єднання кількох основ інших слів або термінів [Там само]. Терміни, що належать до цієї групи, поділяються на кілька структурних типів:

1) складні іменники:

а) основа двох або більше іменників: aircraft, battlefield, man-load;

б) основи двох або більше іменників, які з'єднані між собою прийменником: man-of-war, shifting-of-stocks, ship-to-shore operation;

в) основа прикметника, поєднана з основою іменника: strongpoint, above-ground;

г) основа дієслова, поєднана з основою прислівника: break-through, countdown.

2) складні прикметники:

а) основа іменника з основою прикметника: battlewise, придатний до моря;

б) основа іменника, поєднана з основою першого дієприкметника: armor-piercing, target-seeking, a craft-loading plan;

в) основа іменника, поєднана з основою другого дієприкметника: helmet-mounted, air-delivered, air-landed;

г) з'єднання двох або більше основ прикметників: nuclear-free, холодно-волога уніформа;

г) основа прислівника й основа першого дієприкметника: hard-hitting, перехресний набір;

д) основа прислівника й основа другого дієприкметника: hard-fought, найменш залучені;

е) основа прикметника, поєднана з основою другого дієприкметника: nuclear-powered, air-borne.

3) складні дієслова:

а) основа прислівника, поєднана з основою дієслова: *outfight*, *downgrade*;

б) основа іменника, поєднана з основою дієслова: маніпуляція, повітряне падіння.

Третім і дуже поширеним способом морфологічного утворення військової термінології в англійській мові є скорочення. У цьому разі при утворенні нової термінологічної одиниці відбувається скорочення або ж відпаданню частини графічної чи звукової форми слова.

Здебільшого цей спосіб використовується в тих випадках, коли необхідна стислість, наприклад, під час написання військових документів, для яких ці параметри є ключовими. У цьому конкретно наведеному прикладі скорочення не можна розглядати як спосіб словотворення, тому що в цьому разі нові слова не утворюються, а лише скорочуються вже наявні терміни, які перетворюються на аббревіатури тощо. Отже, про утворення нового слова за допомогою скорочення можна говорити тільки тоді, коли це слово вживається не тільки в письмовому мовленні, а й в усному, або ж коли термін вживається в тих письмових текстах, у яких використання скорочень не є нормальним явищем.

Виділяють три основні види утворення термінів шляхом їх скорочення:

- 1) скорочення початку слова: *[heli]copter*, *[para]chute*;
- 2) скорочення середини слова: *arty* замість *artillery*;
- 3) скорочення кінця слова: *frag[ment]*, *prop[eller]*.

Проте можливі різні варіанти комбінування цих видів скорочення або усічення, наприклад, *medico* (*medical officer*), *nukes* (*nuclear weapons*), *radome* (*radar + dome*) та інші.

Існують також складноскорочені терміни: *A-bag* (*assault bag*), *H-bomb* (*hydrogen bomb*).

Такі скорочення в мовленні або на письмі часто змінюють своє стилістичне забарвлення і стають більш фамільярними, проте з часом таке сприйняття певних скорочень може зникнути, а усічене слово перестане

сприйматися як скорочення, що може бути використане лише в міжособистісному спілкуванні, наприклад, слово *plan* у сучасній англійській мові більше не сприймається як скорочене від *airplane*.

Останній, морфологічний спосіб утворення військових термінів називається конверсія. Конверсія – це доволі поширений варіант словотворення не лише у сфері військової термінології, а й у будь-якій галузі англійської мови загалом. Конверсія — спосіб утворення нових слів, при якому зовнішня форма не змінюється, але слово переходить в інший граматичний розряд, отримуючи нові функції і нове значення [Там само, С. 2]. Конверсія утворюється шляхом перетворення однієї частини мови на іншу без зміни вихідної форми, наприклад, під час перетворення іменника на дієслово: *shell* – *toshell*, *rocket* – *torocket*. Цей спосіб словотворення характерний для англійської мови через її аналітичну будову, оскільки конверсія відкриває морфологічну свободу для мови, коли одне й те саме слово може вживатися як різні частини мови і мати різні синтаксичні функції. Крім того, поширеність конверсії може пояснюватися тим, що в англійській мові багато непохідних слів і мало похідних словотворчих афіксів.

Дієслово, утворене за допомогою цього способу, позначає дію, пов'язану з вихідним значенням іменника. Для перекладачів і термінологів цей спосіб утворення слів може викликати труднощі, оскільки не всі дієслова, утворені від іменників, можуть мати відповідні еквіваленти перекладу в українській мові. Наприклад, *a mortar* – міномет, *tomortar* – обстрілювати з міномета або вести вогонь із міномета, але не "мінометувати".

Крім того, існує ще й лексико-семантичне словотворення, за якого внаслідок будь-яких семантичних змін відбувається перенесення назви одного предмета на інший на підставі подібностей їхніх ознак, якостей або явищ. У підсумку назва і значення нового слова іноді може настільки відрізнитися від вихідного, що часто буває складно їх якось пов'язати між собою, тому слово, утворене від першого, буде його омонімом. Наприклад,

термін *missile* має більш відчутний зв'язок між своїми значеннями: 1) снаряд (будь-який); 2) ракета (як снаряд, засіб ураження).

Також внаслідок лексико-семантичних змін терміни здатні розширювати або звужувати своє значення. Як приклад звернемося до дієслова *to land*, перше значення якого "приземлятися, висаджуватися на берег". У царині сучасної військової термінології воно розширило своє значення до "здійснювати посадку на будь-яку поверхню (на воду тощо)".

Багато часто вживаних дієслів, які можуть входити до складу військової термінології, набувають нових особливих значень, пов'язаних із первісними та загальновідомими: *to clear a point* – проходити ділянку, *to deliver fire* – вести вогонь, *to dress* – дорівнювати, *to negotiate an obstacle* – долати перешкоду.

Також може спостерігатися і зміна значень власних імен, оскільки в англійській мові загалом, а в царині військової термінології зокрема, власні імена використовуються для назви предметів озброєння і військової техніки або ж під час метафоричного перенесення імені на інший предмет за наявності їхньої схожості: *Hiroshima* – Хіросіма використовується прозивним способом у значенні "застосування ядерної зброї до населеного пункту", *Pearl Harbor* – Перл Харбор – "раптовий напад".

Власні імена можуть використовуватися і у випадках метонімічного перенесення на підставі існуючого зв'язку між предметами як асоціації: *Fort Benning* – "піхотна школа", *Fort Knox* – "школа бронетанкових військ".

1.3. Специфіка та особливості перекладу військової термінології

У всі часи військова термінологія відігравала надважливу роль у житті кожного народу, адже від правильного розуміння і перекладу військових термінів може залежати не тільки зміст текстів і фільмів, а й збереження людських життів, якщо йдеться про справжнє військове протистояння. Науковці визначають військові тексти як особливий різновид літератури через зростання суспільних хвилювань із приводу безпеки. За П.П. Мельник, яка услід за поглядами В.М. Шевчука, військова термінологія – це "впорядкована сукупність військових термінів мови, що відображають поняттєвий апарат військової науки та, ширше, військової справи і пов'язані з формами й способами ведення війни, з питаннями стратегічного використання збройних сил, а також оперативного-тактичного використання об'єднань, з'єднань, частин і підрозділів, з їхньою організацією, озброєнням і технічним оснащенням" [Мельник, с. 139]. "Військова термінологія – це слова або словосполучення, що відповідають поняттям військової справи. Військово-побутова лексика – це перехідне явище між військовою термінологією та загальноживаною лексикою" [Мельник, с. 139]. Військова термінологія має наступні особливості:

- 1) багаторівнева організація, які описують різні аспекти;
- 2) використання термінів інших терміносистем – наукових і технічних галузей;
- 3) регламентованість більшої частини термінів;
- 4) відсутність емоційно-експресивних відтінків [Там само, с. 139].

Військову літературу можна віднести до двох функціональних мовних стилів – офіційно-ділового та науково-технічного, що пов'язано з особливою комунікативною та функціональною спрямованістю військової літератури.

Характерними рисами офіційно-ділового стилю є: неособистий характер, точність, конкретність, однозначність. Також тексти, написані в офіційно-діловому стилі, а відтак і військові, містять у собі широке використання абревіатур, скорочень і символів, які мають на меті не лише досягнення стислості, а й є певним кодом.

Щодо науково-технічного стилю, то його стильовими рисами є логічність, однозначність, доказовість та узагальненість. Отже, саме таким критеріям має відповідати грамотний військовий переклад.

Головним завданням під час перекладу військових текстів є правильне визначення ідеї або ситуації, описаної в оригіналі. У нашій роботі ми дослідимо специфіку військової термінології, однак, для початку необхідно розібратися, що таке термін у загальному розумінні.

Оскільки єдиного визначення терміна в лінгвістиці поки що немає, актуальним залишається завдання такого визначення.

Академічний тлумачний словник дає таке визначення терміну: "1. Слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо.

2. розм. Будь-яке слово, будь-який вислів.

// Слово або вислів, що вживається в тому чи іншому середовищі, на певній території, людьми певного фаху " [СУМ, с. 88].

За О.Д. Пономарів, "термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам" [Пономарів, с. 91].

За Т.Р. Кияком, "Терміни позначають глибокі наукові поняття, на відміну від звичайних слів, які позначають повсякденні, примітивні поняття" [Кияк, с. 28].

Наприклад, Стацюк Р.В. зазначає, що термін – це динамічний елемент, який функціонує в живій мові і постійно піддається змінам, серед основних його характерних ознак слід виділити такі: 1) точність; 2) дефінітивність; 3) системність; 4) номінативність; 5) стилістична нейтральність; 6) мотивованість [Стацюк, с. 115].

Основне у специфіці терміна – у його спеціальному, професійному вживанні, сфера його поширення обмежена певною галуззю знання. Але термін не перестає бути терміном, якщо його впізнають за межами кола фахівців.

Таким чином, можна дійти висновку, що терміни – це слова або словосполучення слів, які позначають певні наукові поняття і точно та однозначно передають їхній зміст.

Начасі військова наука та індустрія швидко розвиваються, тож постійно з'являються нові поняття, що потребують особливої уваги, адже без впорядкування та правильного розуміння цього виду термінології утруднюється і сприйняття не лише військових текстів, фільмів, а й військової галузі як науки загалом.

Деякі вчені-лінгвісти, наприклад Л. Туровська, стверджують, що не можна узагальнювати всі військові поняття в єдину групу "військова термінологія", оскільки практично всі вони належать до абсолютно різних сфер і галузей військових і технічних знань, типу військ або видів збройних сил [Туровська, с. 80]. У зв'язку з цим, у більшості країн створюють спеціальні військові організації, які вивчають військову термінологію, створюють спеціальний тезаурус і довідники, що можуть дати уявлення про будь-який термін або військове поняття звичайній цивільній людині.

Сучасна військова термінологія зазвичай поділяється на дві великі групи:

1) офіційна термінологія, яка складається зі статутних термінів, а саме термінів, що позначають різноманітні поняття військової науки і зазвичай вживаються в певній сфері військового спілкування;

2) нестатутна (емоційно-забарвлена) термінологія, яка здебільшого використовується виключно в міжособистісному спілкуванні між військовослужбовцями або у військових фільмах і літературі, але не є прийнятою для офіційного спілкування.

Нестатутна лексика вживається в усному мовленні військових, тому є різновидом сленгу, але також може закріплюватися в мові й через фіксування її в літературі, проте найчастіше вона має певне емоційне забарвлення, тож може бути незрозуміла під час офіційного військового спілкування, де використовують винятково статутну термінологію.

Усі військові тексти та інші військові матеріали відрізняються від текстів інших категорій тим, що вони завжди сповнені спеціальної військової термінології, науково-технічних назв, сполучень, що є стійкими лише для військової категорії текстів, спеціальних позначень, скорочень, клішованих конструкцій. Відповідно до цього факту, військові тексти і матеріали характеризуються чіткою і стислою побудовою, конкретним формулюванням слів і думок, суворим поділом ідей і водночас мають бути зрозумілими реципієнту і легко сприйматися.

Відповідно до цих вимог з'явилися такі поняття як "адекватність" і "еквівалентність". Деякі перекладачі вважають, що ці поняття мають однакове значення і є взаємозамінними. Проте ці терміни мають різне значення та тісно пов'язані один з одним.

Адекватність перекладу – це термін, під яким розуміють той переклад, що є максимально наближеним до вихідного тексту і не піддається серйозним трансформаціям, під час яких може бути загублено якийсь сенс, але не на семантичному, а скоріше на комунікативному рівні. Адекватність перекладу більшою мірою орієнтована на того, кому спрямований сам переклад, тобто він має відповідати меті, яка була поставлена перед перекладачем для отримання необхідної інформації [Корунець].

Для досягнення поставленої мети перекладач у процесі всієї своєї роботи повинен щоразу обирати оптимальну стратегію перекладу й

адаптувати її до певного тексту, витягуючи при цьому ключову інформацію. Якщо в результаті перекладу заданої мети досягнуто, то переклад можна вважати адекватним.

Існує дві вимоги, якими повинен володіти адекватний переклад: точність, тобто правильне передання інформації з оригінального тексту, документа або висловлювання, і повнота, тобто заборона навмисних або випадкових опущень.

Крім того, І. Я. Рецкер виділяє три типи регулярних кореляцій, які допомагають досягти адекватності перекладу [Селіванова]:

1) еквіваленти або регулярні форми перекладу, які не залежать від контексту. Найчастіше до них належать терміни, географічні назви та власні імена;

2) аналоги або контекстуальні відповідності, коли цільова мова володіє кількома словами для вираження одного і того ж значення слова вихідної мови: soldier - private, serviceman, military;

3) перетворення або адекватні заміни.

Проаналізувавши цю інформацію, можна сказати, що головним параметром будь-якого перекладу, особливо військового, є його точність.

Своєю чергою, поняття "еквівалентний" має значення "рівнозначний". Отже, еквівалентність – це щось рівнозначне або рівноцінне, що може замінити оригінал. Таким чином, еквівалентність перекладу – це критерій, що відповідає за точну передачу смислу на семантичному рівні, тобто це "реальна смислова близькість текстів оригіналу та перекладу, що досягається в процесі перекладу". Хоча оригінал тексту і його переклад не можуть повністю відповідати один одному, еквівалентність передбачає максимальну їхню відповідність. Мета еквівалентного перекладу – зберегти зміст і стилістичні функції тексту-оригіналу.

У перекладознавстві традиційно виділяють п'ять рівнів еквівалентності:

1) Еквівалентність на рівні збереження мети комунікації, яка полягає у збереженні частини змісту оригіналу, що вказує на загальну мовленнєву функцію тексту в акті комунікації та є метою комунікації.

2) Еквівалентність на рівні збереження ситуації. На цьому рівні загальна частина змісту оригіналу і перекладу не тільки передає однакову мету комунікації, а й відображає одну й ту саму позамовну ситуацію.

3) Еквівалентність на рівні структури висловлювання. Цей тип еквівалентності передбачає відтворення в перекладі значної частини значень синтаксичних структур оригіналу.

4) Еквівалентність на рівні повідомлення. За такого перекладу зберігається мета комунікації, описується одна й та сама ситуація, а також зберігаються загальні поняття, за допомогою яких ця ситуація позначена в оригіналі, хоча ні синтаксична структура, ні використані в перекладі слова не відтворюють синтаксичної структури та значень слів оригіналу.

5) Еквівалентність на рівні мовних знаків. У цьому типі еквівалентності зберігається мета комунікації, опис ситуації, зміст повідомлення, значення синтаксичних структур і значення слів, тобто досягається найбільша близькість змісту оригіналу та перекладу.

У підсумку можна дійти висновку, що завдання адекватності – це правильна передача комунікативних умов, тоді як еквівалентність відповідальна за відповідність семантичних умов між текстом-оригіналом і його перекладом.

З вищенаведеної інформації стає очевидно, що адекватність та еквівалентність перекладу є невід'ємними частинами, особливо у сфері військового перекладу, адже від них залежить правильність і точність повідомлення, яке необхідно перекласти українською мовою.

Крім того, особливістю військової термінології є особливі групи стійких сполучень, які поділяються на:

1) змінно-стійкі термінологічні поєднання, які виключають можливість різного смислового тлумачення у зв'язку з вимогою ясного і точного

перекладу, наприклад, to hold a position – утримувати позицію, to shift fire – переносити вогонь по фронту;

2) різноманітні афоризми, приказки чи прислів'я, що мають стосунок до військової справи: good beginning is half a battle – гарний початок – половина перемоги;

3) стійкі поєднання, які є певними кодами під час прихованого управління військами: pojoу – ціль не виявлено;

4) команди: Right, Face! – Праворуч!

На основі цієї інформації можна дійти висновку, що деякі вирази та поєднання, які належать до перелічених вище груп, уже мають встановлені еквіваленти в українській мові, що також є особливістю військового перекладу.

Також, військові тексти можуть містити не тільки усне повідомлення, а й різні символи, скорочення, таблиці та іншу графічну інформацію, що часто ускладнює розуміння тексту.

Отже, перекладачі, які працюють із військовими текстами, мають регулярно вивчати спеціальну літературу, бути в курсі всіх нововведень у цій галузі та використовувати досвід фахівців. Отже, можна бути впевненим, що правильний військовий переклад вимагає великої майстерності професійного перекладача, адже навіть звичайнісінькі поєднання слів можуть нести в собі приховане значення.

1.4. Складнощі та помилки під час перекладу військової термінології

Військовий переклад – це сфера перекладацької діяльності, в основі якої лежить переклад літератури, документації, фільмів та інших об'єктів військового спрямування, які містять у собі багато військової термінології, яку потрібно перекласти правильно, щоб певну інформацію було передано. Через особливості військової термінології військовий перекладач має бути висококваліфікованим фахівцем, що спеціалізується на передачі військових і пов'язаних із ними текстів, володіти високим рівнем тематичної компетентності, щоб на основі фонових знань без усяких викривлень дати правильний переклад певного терміна. Професійний військовий перекладач має володіти термінологією в суміжних галузях, наприклад, у сфері інформаційних технологій, політиці та економіці. Проте існують групи перекладацьких помилок, які можуть зустрічатися практично в будь-якому художньому творі та спотворювати його зміст.

Однією з найважливіших і найпоширеніших проблем досягнення адекватності перекладу є передача стилю вихідного тексту, оскільки часто буває складно відповідати загальній функціонально-комунікативній спрямованості оригіналу з урахуванням відмінностей наявних норм мов. Крім того, стиль військових матеріалів може бути неоднорідним у ситуаціях, коли в одному тексті зустрічаються як архаїчні книжкові звороти, так і фамільярні вирази.

Здебільшого військові терміни не мають будь-якого емоційного забарвлення, проте деяке емоційне забарвлення може матися на увазі тим, хто розмовляє або пише, залежно від його ставлення до даного поняття, що теж є певною складністю для фахівців.

Важливою особливістю військових текстів є наявність багатоконпонентних термінів, що утворені з низки іменників. Такі терміни

можуть становити велику складність під час перекладу, оскільки за своїм змістом є цілими лексичними одиницями, тому їхній переклад є досить трудомістким через розмаїття семантичних зв'язків між складовими елементами всередині багатокомпонентного терміна. Через особливості структури англійської мови такі терміни несуть велике смислове навантаження, тому під час перекладу важливо з'ясувати стосунки між одиницями всередині багатокомпонентного терміна, визначити найважливіші та найстійкіші поєднання всередині цієї групи, а вже потім перекладати всю атрибутивну групу.

Досить часто трапляються помилки під час перекладу обчислень та інших дрібних відмінностей, які часто вислизають від перекладача. У США, наприклад, традиційна система обчислень зустрічається скрізь: роботу двигуна вимірюють у футофунтах (footpounds), атмосферний тиск – у фунтах на квадратний дюйм. Така система обчислень містить понад три сотні різних значень, які незвичні українцям. Багато значень мають схожі назви, але означають зовсім різні речі.

Насамперед під перекладацькими помилками необхідно розуміти переклад, який має деякі неточності, що спотворюють його зміст.

Смислові порушення під час перекладу охоплюють такі категорії помилок: заміна інформації, додавання, опущення або неточне передання інформації, зазначеної в оригіналі. Усі перераховані помилки цієї категорії можуть сильно спотворити справжній зміст оригінального тексту. Також, можна зробити висновок, що перекладач слабо підготовлений до роботи або ж, найімовірніше, невірно розуміє значення деяких слів і словосполучень, неправильно інтерпретує їх у конкретному контексті.

Стилістичні помилки являють собою недоречне калькування, помилки під час передання стилю і жанру оригінального тексту, стилістичні неточності під час використання норм тієї мови, якою перекладається оригінал. Ці помилки виникають при поганому розумінні стилістичних

відмінностей, жанрів тих мов, які використовуються в конкретному перекладі.

Неправильна передача емоцій включає в себе авторську позицію, неточне посилення або ж навпаки послаблення експресії почуттів. У даному випадку перекладач не вміє достатньою мірою оцінювати авторську позицію та задум тексту загалом, який має бути переданий. Крім того, перекладач, імовірно, може просто неправильно підібрати засоби, необхідні для опису та вираження конкретної ситуації або ж використати ті мовні засоби, що можуть не збігатися з мовою оригіналу.

До останньої групи помилок належить порушення узусу мови, якою необхідно перекласти текст. До таких помилок належать: орфографічні або пунктуаційні помилки, неправильний переклад власних імен або ж просто неправильне оформлення текстів певних типів у мові перекладу. У цьому випадку перекладач недостатньо компетентний у своїй рідній мові, що може ускладнити розуміння перекладеного тексту.

У зв'язку з тим, що користувачі перекладених військових текстів шукають термінологічної точності, будь-які форми прагматичної адаптації початкових текстів зазвичай не прийнятні. Через відсутність відповідної тематичної компетенції недосвідчені перекладачі часто вдаються до літературності під час перекладу багатозначних вихідних термінів, обираючи при цьому варіант перекладу, що пишеться або вимовляється аналогічно вихідною мовою, а не варіант, який має точний переклад у певному контексті. Це призводить до безлічі "помилкових друзів перекладача" або неоднозначності перекладу.

Насамкінець важливо сказати, що для правильного перекладу необхідно володіти високим рівнем професіоналізму, адже в іншому разі перекладач навряд чи зможе виконати якісний переклад не тільки на іноземну, а й навіть на свою рідну мову.

Висновки до розділу 1

У теоретичній частині цієї роботи подано не лише інформацію про військовий переклад, а й про загальну теорію перекладу, про ключові історичні постаті, які вплинули на розвиток перекладацької діяльності. Дослідивши теоретичну інформацію за темою військового перекладу, дізналися, що військовий переклад з'явився багато років тому, однак, минуло багато часу, перш ніж він став міждисциплінарною наукою.

Крім того, було з'ясовано, що військовий переклад має володіти такими критеріями, як стилістичне збереження стилю та синтаксичне збереження структури тексту, об'єктивність перекладача, еквівалентність та адекватність, адже від них залежить те, наскільки правильно, чітко та правильно буде перекладено текст. У теоретичній частині було представлено головні стратегії перекладу, які будуть використані в практичній частині під час аналізу та порівняння перекладу військової термінології у фільмах Стівена Спілберга "Список Шиндлера" та "Врятувати рядового Раяна".

Також було вивчено різні способи словотворення військової термінології, її особливості та найпоширеніші помилки під час перекладу військових текстів. Дійшли висновку, що найпоширенішим способом утворення нових термінів є афіксація, адже в англійській мові є безліч різних суфіксів і префіксів, які мають велике число значень, отже, можуть утворювати незліченну кількість нових термінів із різним змістом.

Велика кількість помилок під час перекладу військової термінології і не тільки часто пов'язана з некомпетентністю перекладачів, які недостатньо глибоко розуміються як на мові перекладу, так і на своїй рідній мові, що і є причиною неточностей.

Ця інформація допомагає нам зрозуміти, що справді грамотний професійний перекладач має постійно вивчати спеціальну літературу,

слідкувати за всіма змінами у військовій сфері, щоб здійснювати посправжньому якісний переклад.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМІВ "СПИСОК ШИНДЛЕРА" І "ВРЯТУВАТИ РЯДОВОГО РАЯНА"

2.1. Військові фільми як наочний приклад для аналізу військової термінології

Для виконання практичної частини нашої роботи було обрано два найпопулярніші фільми Стівена Спілберга про війну: "Список Шиндлера" і "Врятувати рядового Раяна". Обидва фільми були удостоєні "Оскара": "Список Шиндлера" отримав сім нагород, зокрема в номінації "найкращий фільм"; "Врятувати рядового Раяна" – п'ять нагород, включно з "найкращою режисурою". Саме тому ці фільми здалися цікавими для нашого аналізу. Дата прем'єри фільму "Список Шиндлера" відбулася 1994 року, а кінострічка "Врятувати рядового Раяна" вийшла в прокат у 1998 році, а оскільки від дати прем'єр минуло вже понад двадцять п'ять років, деякі терміни можна вважати такими, що застаріли або ж дещо змінили своє значення.

Обидва фільми оповідають про події Другої світової війни 1939-1945 років, але сюжет розгортається в них абсолютно по-різному. Кінофільм "Список Шиндлера" більше оповідає про цивільне життя жителів Німеччини і про їхні взаємини з польськими євреями, ніж про військове протистояння на полі бою. Головний герой фільму – Оскар Шиндлер – німецький бізнесмен, який врятував понад тисячу євреїв під час Голокосту від переміщення їх до концтабору шляхом створення великої фабрики з виробництва емальованих виробів, де і були задіяні євреї як робітники на заводі.

Зміст другого фільму, "Врятувати рядового Раяна", полягає саме у військовому протистоянні американських солдатів німцям під час Нормандської операції. Групу солдатів під командуванням капітана Джона Міллера направили на пошуки такого собі рядового Раяна, мати якого вже втратила трьох синів на війні. Капітану Міллеру було наказано повернути

єдиного вцілілого в бою сина бідної жінки, щоб хоч якось пом'якшити її горе. Під час фільму солдатам довелося пережити безліч випробувань, які в підсумку привели їх до Джеймса Раяна. Наприкінці фільму капітан Джон Міллер і майже вся його команда гинуть унаслідок кривавої битви, однак, Раяну вдається врятуватися і дожити до глибокої старості.

Оскільки фільми мають схожу тематику, але абсолютно різний сюжет, то можна стверджувати, що вони наповнені різними термінологічними одиницями. У фільмі "Список Шиндлера" було використано не так багато термінів, які мають фіксоване словникове значення. Однак, у мовленні героїв активно вживалися словосполучення та вирази, що мають прямий стосунок до військової тематики, безліч назв різних об'єктів та німецьких військових звань, значення яких не буде зрозумілим звичайному глядачеві.

Кінокартина "Врятувати рядового Раяна" яскраво оповідає про військове протистояння між американськими та німецькими солдатами, тож мовлення героїв наповнене великою кількістю сталих військових термінів, назв технічних озброєнь та інших військових пристосувань, а також словосполученнями й виразами, що мають стосунок до військової справи.

Загалом під час перегляду фільму "Список Шиндлера" було виявлено 66 військових фраз і термінів, із фільму "Врятувати рядового Раяна" в сумі для аналізу вибрали 110 одиниць військової лексики. Для детальнішого аналізу всі терміни з обох фільмів було поділено на шість груп: військові звання, "неправдиві друзі перекладача", іменники, дієслова, різноманітні назви, що стосуються військової справи та інші словосполучення й фрази, які близькі військовій науці.

Для аналізу військової термінології, яка була використана у фільмах, користувалися такими матеріалами: "Новий англо-український військовий словник". Укрор Austria в 2017-2022 рр. та "Англо-український словник військової термінології, скорочень та аббревіатур" .

2.2. Аналіз термінології фільму "Врятувати рядового Раяна"

Проаналізуємо термінологію фільму "Врятувати рядового Раяна", у якому виявили набагато більше простих термінологічних одиниць, що мають фіксоване словникове значення, ніж у фільмі "Список Шиндлера". Ми розділили виявлені одиниці на шість умовних термінологічних груп.

До першої групи термінів належать військові звання. Під час перегляду фільму виявили такі терміни як: a captain – капітан, a sergeant – сержант, a colonel – полковник, an Adjutant General – генерал ад'ютант, a private – рядовий, a corporal – капрал, a superior officer – старший офіцер, командир, a major – майор, a lieutenant – лейтенант, a Brigadier General – бригадний генерал, a Deputy Commander – заступник командувача, CO – командир. Переклад, який вказано для кожного терміна, був заявлений професійними перекладачами у фільмі.

Відповідно до використаних словників, терміни a captain, a sergeant, a colonel, an Adjutant General, a private, a corporal, a major, a lieutenant, a Deputy Commander відносяться до статутної військової термінології, мають точні встановлені словникові значення, які й були використані професіоналами під час перекладу, тож можна стверджувати, що дані термінологічні одиниці було перекладено за допомогою стратегії визнаного перекладу. Термін a superior officer встановлено в словнику як "начальник, старший за званням (офіцер)" [АУС]. Перекладачі використовували схоже за змістом значення "командир", що можна розцінювати як синонім, отже, стратегія перекладу – синонімія. Звання a Brigadier General не має встановленого значення у словниках, що використовуються, однак, існує термін brigadier, який перекладається як "бригадний генерал, бригадир". Імовірно, в інших словниках цей термін має визнаний переклад, але оскільки у використуваних нами словниках такого терміна немає, то можна припустити, що перекладачі використовували прийом наскрізного перекладу або кальки, тобто буквально переклали це словосполучення. Остання

абревіатура, що належить до групи звань, це CO – командир. Розшифровується вона як "commanding officer". Це словосполучення також має встановлене словникове значення "командир, начальник", тому стратегією перекладу є визнаний переклад.

До наступної групи термінів належать "помилкові друзі перекладача". У фільмі "Врятувати рядового Райана" виокремили три таких терміни: а company – батальйон, а pengineer – сапер, а tiger – тигр. Ці слова можуть ввести в оману глядача або непрофесійного перекладача в разі неправильного їх тлумачення. Усі ці терміни мають встановлені словникові значення, що відповідають запропонованим перекладачами, однак, термін а tiger було використано в значенні тигр – назва моделі танка, що не вказано в жодному з використовуваних словників. Проте всі терміни були перекладені за допомогою стратегії визнаного перекладу.

Третьою групою термінів є іменники. У фільмі виявили 40 іменників, які становлять найчисленнішу групу з усіх термінів: а poperation – операція (військова), а ramp – трап, а ammo – боєприпаси, патрони, а tank – танк, а mortar – зброя, а Bangalore – снаряд, а grenade – заряд, граната, а bayonet – багнет, а mortar – міномет, а machinegun – кулемет, а flame – полум'я, а dozer – техніка, а flank – фланг, а troop - солдати, а duty - бойове завдання, а division - дивізія, а minefield - мінне поле, а artillery - артилерія, а casualty - втрата, а target - ціль, а warfare - бойова зброя, а regiment - взвод, а canteen - фляжка, а outfit - дивізія, а bazooka - базука, а action - бій, а embarkation - порт, а unit - підрозділ, winch - техніка, а paratrooper - парашутист, а mag - магазин, а combat - бій, а reinforcement - зміна, підкріплення, а demolition - вибухівка, а fuse - гніт, а mine - міна, а infantry - піхота, а kraut - фріц, а tank-buster - штурмовик, а radar - радіолокатор.

Іменники а poperation, а tank, а grenade, а bayonet, а mortar, а machinegun, а flame, а dozer, а flank, а duty, а division, а minefield, а artillery, а target, а canteen, а bazooka, а action, а unit, а paratrooper, а combat, а demolition, а mine, а radar й а infantry включені до словників і мають ті самі

значення, які були використані перекладачами, отже, стратегія – визнаний переклад. Також, термін a fuse був перекладений за допомогою цієї стратегії незважаючи на те, що в словнику цей термін має значення "(електричний) запобіжник". Проте, електронний словник пропонує безліч варіантів перекладу цього терміна, серед яких є "гніт".

Термін a ramp вказано в словнику з іншими значеннями: похила ПУ, апарель, сходня. Апарель – це "пологий майданчик, насип або платформа для підйому і спуску техніки, вантажів, тварин тощо", тому перекладачі використали стратегію синонімії, бо "трап" має таке саме значення [АУС].

Терміни a ammo і a mag – це нестатутна військова лексика, що є скороченнями від an ammunition magazine, які, своєю чергою, вже мають встановлені словникові значення, що відповідають перекладу професіоналів.

A armor у словнику має такі значення "(бронь)танкові та механізовані війська, танки, броня, броньований" і вживається переважно як прикметник [НАУВС]. Можливо, було використано стратегію синонімії, внаслідок якої перекладач використав український переклад "зброя", щоб узагальнити всю використану зброю, а не ставити акцент саме на броньованих танках.

Наступний термін a Bangalore, що, на думку авторів, означає – снаряд. Цей термін також не вказано в жодному з використаних словників, однак, нам вдалося з'ясувати, що bangalore torpedo – "це подовжений підривний заряд для різання проходів у дротяних загородженнях і мінних полях". Таким чином, було використано стратегію синонімії.

Термін troops був перекладений як "солдати", але згідно зі словниками воно означає "рота, батарея, взвод, війська, частини та підрозділи". У цьому випадку було використано стратегію культурного еквівалента, оскільки значення перекладу дещо відрізняється від значення оригіналу.

Під час перекладу термінів a casualty, a reinforcement було використано стратегію синонімії, оскільки словникове значення дещо відрізняється від запропонованих перекладів: a casualty - поранений, убитий, уражений; a reinforcement - поповнення, підкріплення, підсилення.

Термін *a warfare* у словниках, які були використані нами, а також у всіх інших джерелах має значення "бойові операції, методи і способи ведення війни, війна, військові дії", але не "бойова зброя". На нашу думку, це може бути помилкою, оскільки цей термін має зовсім інше значення. Крім того, переклад терміна *a regiment* - взвод теж може бути помилковим, тому що в словниках цей термін має значення "полк, розпорядок". Кількість солдатів у взводі і в полку сильно відрізняється один від одного, тому ці терміни не взаємозамінні. Також, *a embarkation* означає "посадка або навантаження на корабель, літак, вантаж, посадка". Значення "порт" не було знайдено нами в жодному словнику, що можна вважати помилкою перекладачів.

A outfit у словниках має значення "обмундирування та спорядження", проте електронний словник пропонує такі варіанти перекладу: "інструмент, організована група, загін, оснащення" [АУС]. Переклад "дивізія" можна вважати синонімом до слова "організована група", тому стратегія перекладу – синонімія.

Далі термін *winch* – техніка в усіх словниках, які ми перевірили, має переклад "лебідка" у своєму технічному або військовому значенні. Імовірно, було використано стратегію культурного еквівалента, бо лебідка – це тяговий механізм, що може вважатися технікою, а значення "лебідка" може бути зрозумілим не кожному глядачеві.

Останніми термінами, що належать до групи іменників, є *a kraut* - фрїц, а *a tank-buster* - штурмовик. Обидва терміни не включені до словника, однак, нам вдалося дізнатися, що *a kraut* – це зневажливе прізвисько німців, що увійшло у вжиток через традиційну складову німецької кухні – квашену капусту. Також, цей термін може перекладатися як "німкеня, німчура, фашист" [НАУВС]. Таким чином, стратегія перекладу – компонентний аналіз, тому що такі варіанти перекладу не є очевидними еквівалентами, але мають схоже значення, яке в даному випадку проявляється за допомогою метафоричного перенесення і має зневажливе стилістичне забарвлення. *Tank-buster* також має значення "засіб боротьби з танками, протитанковий літак"

[АУС], що схоже зі значенням "штурмовик" – літальний апарат для ураження наземних цілей, отже стратегія перекладу – синонімія.

Наступну групу термінів складають дієслова. Виявили всього п'ять: to defilade - вперед до насипу, to parachute - десантуватися, to salute - віддавати честь, to displace - відходити, to reload - перезарядити.

Дієслово to defilade, згідно зі словником, має значення "укриття, вкривати, служити укриттям". У цьому випадку було використано стратегію описового еквівалента, оскільки перекладач за допомогою кількох слів перекладає термін і вбудовує його в конкретний контекст.

Термін to parachute має встановлене словникове значення "стрибати з парашутом", що є синонімом до дієслова "десантуватися", отже стратегією перекладу є синонімія.

To salute і to reload були перекладені за допомогою стратегії визнаного перекладу, оскільки до словників, які ми використовували, включені ці варіанти перекладу.

Останній термін, що належить до групи дієслів, – to displace. У військовому словнику він має значення "переміщатися", що є синонімом до слова "відходити", отже, стратегія – синонімія.

У фільмі виявили 26 назв різних видів зброї, установ та інших військових еквівалентів, що мають стосунок до військової тематики: Medical Battalion - медичний батальйон, Navy Beach Battalion - військово-морський береговий батальйон, BAR - гвинтівка, MG 42 – МГ 42, German lines - німецький тил, KIA - списки зниклих безвісти, War Department - військовий департамент, Teller Mine - міна Теллера, TNT - динаміт, aspring mine - міна-пастка, а sniper rifle - гвинтівка, а machine gun - кулемет, а sticky bomb - бомба липучка, composition B - толові шашки, Wehrmacht Infantry - піхотний полк, MP - військова поліція, SSPanzer - бронетанковий батальйон СС, Air Force - ВПС, PoW - військовополонений, Thechief of Stafffor the United States Army - начальник штабу армії США, 20-millimeter - кулемет, 30-cal - патрон, 60

rounds - міна, a half-track - самохідка, Secretary of War - міністр оборони, chief of Staff - начальник армії США.

З усіх цих термінів виявили лише три, які згадуються в словниках: medical battalion, Air Force, chief of staff. Medical battalion має словникове значення, яке повністю відповідає перекладу у фільмі. Термін Air Force самостійно не зазначений у словниках, однак, згадується в інших поєднаннях, наприклад, Air Force Service Command - командування обслуговування ВПС, служба тилу ВПС, air force supply - постачання ВПС, Air Force Supply Office - управління постачання ВПС і так далі. Оскільки в зазначених словосполученнях Air Force перекладається як "ВПС", то можна дійти висновку, що значення цього терміна також є загальноприйнятим, отже, стратегія перекладу обох термінів – визнаний переклад. Словосполучення chief of staff має переклад "начальник штабу", пропонує такі варіанти перекладу: "голова адміністрації, керівник апарату, начальник генерального штабу і так далі" [АУС]. Переклад "начальник армії США" може бути синонімом перерахованих вище варіантів значень.

Терміни Navy Beach Battalion, War Department та The chief of Staff for the United States Army були переведені за допомогою стратегії наскрізного перекладу й адаптовані під певний контекст у фільмі.

Такі терміни BAR - гвинтівка, MG 42 – МГ 42, Teller Mine - міна Теллера, TNT - динаміт, a springmine - міна-пастка, a sniper rifle - гвинтівка, a machine gun - кулемет, a sticky bomb - бомба-липучка, 20-millimeter - кулемет, composition B - толові шашки, 30-cal - патрон, a halftrack - самохідка, 60 rounds - міна - є назвами зброї, які перекладачі адаптували для простого глядача за допомогою стратегій натуралізації або визнаного перекладу, однак, вважаємо, що переклад терміну MG42 є не зовсім правильним, оскільки такий переклад не дає жодного уявлення про цю зброю глядачеві. Переклад "кулемет" був би доречнішим у цьому випадку.

Для терміна a halftrack Словник пропонує такі варіації перекладу: "німецькі позиції, німецький тил, німецькі лінії, німецька оборона" [АУС].

Переклад "німецький тил", який було використано у фільмі, є синонімічною варіацією перекладу, отже стратегія – синонімія.

Абревіатура KIA розшифровується як killed in action, що означає "загинув у бою" [АУС]. Оскільки ця фраза має фіксоване значення, можна зробити висновок, що перекладачі могли припуститися помилки під час перекладу. Крім того, термін Secretary of War - міністр оборони має встановлене значення "військовий міністр", що може також бути неточністю.

Під час перекладу терміна Wehr macht Infantry перекладачі опустили переклад слова "Wehrmacht". Можливо, було використано стратегію функціонального еквівалента, і був лише термін "infantry" – нейтральне до культури слово.

Абревіатура MP розшифровується як "militar upolice" і має визнаний переклад, який і був використаний у фільмі.

Термін SS Panzer - бронетанковий батальйон СС має німецьке походження schwere SS-Panzer-Abteilung, що має встановлений переклад - важкий танковий батальйон військ СС [НАУВС]. Останній термін PoW - військовополонений або prisoner of war також має встановлене значення, що відповідає перекладу у фільмі, отже, в обох випадках було використано стратегію визнаного перекладу.

Остання група термінів фільму "Врятувати рядового Райана" містить у собі різні слова, словосполучення і фрази, які не підходять до жодної іншої групи, але мають прямий стосунок до військової термінології: portside - лівий борт, star boardside - правий борт, over the side - за борт, a rallying point - пункт збору, to be pre-sighted - перебувати під прицілом, deadmen - трупи, a shore party - береговий загін, a battalions urgeon - дивізійний хірург, a fire position - вогнева позиція, a firing squad - команда смертників, cease fire - припинити вогонь, a rescue mission - рятувальний загін, a mixed, high-density field - поле з найрізноманітнішими мінами з великою щільністю, a mine detector - міношукач, a public-relation mission - місія особливої суспільної важливості, a tention - струнко, as you were - вільно, bullet-proof -

куленепробивний, а rallypoint - місце збору, suppressing fire - постійний вогонь, а grenade range - відстань кидка гранати, а rason element - розвідка, field manual - настанови, а field of fire - зона обстрілу.

Для фраз port side – лівий борт, overthe side - за борт і starboard side - правий борт Словник пропонує єдині варіанти перекладу "лівий борт", "за борт" і "правий борт" у різних контекстах, тож стратегія перекладу - визнаний переклад.

Словосполучення а rallying point включено до словника термінів з варіантами перекладу "пункт збору, пункт зосередження", отже, стратегією перекладу є визнаний переклад.

Для виразу toberpre-sighted не знайшли варіанти українського перекладу в інших контекстах. У книзі Девіда Роббінса "Last Citadel" дане словосполучення було використане та де перекладено як "перебувати під прицілом" може бути доречний. У цьому випадку було використано стратегію синонімії, оскільки дослівний переклад фрази "бути передбачуваним".

Лексема deadmen належить до нестатутної військової термінології. У словнику згадано тільки термін "dead - загиблій". Під час перекладу цього словосполучення було використано стратегію синонімії, у результаті якої "загиблій" було замінено на "труп".

A shore party, a field of fire, field manual, a ttention, cease fire, a rally point, а mine detectori, а fire position були переведені за допомогою стратегії визнаного перекладу, тому що фрази зі значенням "береговий загін", "зона обстрілу", "настанови", "струнко", "припинити вогонь", "місце збору", "міношукач" і "вогнева позиція" зазначено в словнику. А battalions urgeon має словникове значення "батальйонний лікар", але оскільки в контексті фільму це словосполучення переклали як "дивізійний хірург", то, ймовірно, було використано стратегію синонімії.

Фразу a firings quad включено до словника термінів зі значенням "команда, вбрана для розстрілу", що схоже з перекладом "команда смертників", отже, стратегія перекладу - синонімія.

Для фрази a rescue mission Словник визначає переклад "рятувальна операція, місія" як найбільш використовуваний. Можна припустити, що варіант перекладу "рятувальний загін" є не зовсім правильним, оскільки жодного прикладу з таким варіантом перекладу виявлено не було.

Фразу high-densityfield - поле з найрізноманітнішими мінами з великою щільністю було перекладено за допомогою описового еквівалента, оскільки це поняття розгорнуто пояснюється мовою перекладу. Та ж сама стратегія була використана у випадку з виразами apublic-relation mission - місія особливої суспільної важливості та a grenade range - відстань кидка гранати.

Військова команда as you were має визнане значення "відставити", однак, у фільмі перекладачі використали варіант "вільно". Насправді, команда "вільно" англійською мовою вимовляється як "atease". На основі цієї інформації можна зробити висновок, що перекладачі припустилися помилки.

Прикметник bullet-proof вказано в словнику в поєднанні з іменником "armor", що перекладається як "протикульова броня". Оскільки у фільмі bullet-proof має значення "куленепробивний", стратегією перекладу є синонімія.

Вираз suppressing fire – постійний вогонь було перекладено за допомогою стратегії синонімії, бо прикметник "suppressing" має значення "пригнічувальний".

Останній військовий термін фільму, який потребує пояснень - це a rason element. Він має встановлене значення "радіолокаційний маяк", що відрізняється від перекладу "розвідка" у фільмі. Можливо, за сюжетом фільму за допомогою цього маяка розвідка передавала якісь сигнали одна одній, від чого й пішла така назва. В іншому випадку цей переклад може вважатися помилкою.

Таким чином, нам вдалося з'ясувати, що найпоширенішими стратегіями перекладу є синонімія та визнаний переклад, адже більшість термінів, які використовуються солдатами на полі бою, є статутною військовою термінологією, що має фіксовані україномовні еквіваленти, які варіюються залежно від контексту. Крім того, змогли виявити кілька помилок і неточностей, яких припустилися перекладачі. Можливо, подібні помилки не чинять сильного впливу на розуміння сюжету, але все ж таки не повинні допускатися під час перекладу подібної термінології.

2.3. Аналіз термінології фільму "Список Шиндлера"

У фільмі "Список Шиндлера" було виявлено 66 термінологічних одиниць і виразів військової семантики, які також розділили на шість груп, описаних у попередньому параграфі.

До першої групи звань віднесли сім термінів, які мають німецьке походження і були перекладені українською мовою за допомогою стратегії перенесення або транслітерації: Herr Offizier - герр офіцер, Obersturmbannfuehrer - оберштурмбанфюрер, Hauptscharfuehrer - гауптштадтфюрер, Untersturmfuehrer - унтерштурмфюрер, Herr Kommandant - герр Комендант, Rottenfuehrer - ротенфюрер, Herr Direktor - герр Директор.

Уважаємо, що перекладачі припустилися помилки, використавши цю стратегію перекладу для складних німецьких звань, оскільки звичайний глядач не зрозуміє, що вони означають. Існують значення цих звань, які професіонали адаптували для звичайних глядачів, наприклад, оберштурмбанфюрер - підполковник, гауптштадтфюрер - головний фельдфебель або унтер-офіцер, унтерштурмфюрер - лейтенант, ротенфюрер - старший єфрейтор [НАУВС].

До наступної групи термінів належать "помилкові друзі перекладача", серед яких ми виявили лише два терміни: a tank - цистерна, a club - кийок. Значення "цистерна" вказано в словнику, отже стратегія перекладу - визнаний переклад. Значення "кийок" також є визнаним перекладом в електронному словнику.

До категорії "іменники" віднесли одинадцять термінів: a superior - начальник, a ghetto - гетто, a slave - раб, a sub-camp - маленький табір, a bolt - затвор, a pin - бойок, a gun - пістолет, a U-boat - підводний човен, a bunker - бункер, a massacre - кривава бійня, a miscalibration - порушення калібрування.

Терміни a superior - начальник, a ghetto - гетто, a slave - раб, a bolt - затвор, a pin - бойок, a gun - пістолет, a U-boat - підводний човен, a bunker -

бункер, а massacre - кривава бійня мають визнані варіанти перекладу, які відповідають словникам.

Префікс sub- при додаванні до різних частин мови утворює нові слова і терміни зі значенням побічності, вторинності, розташування під чимось або нижче від чогось. Термін sub-camp - маленький табір був перекладений за допомогою стратегії натуралізації, оскільки перекладачі адаптували його значення під норми української мови.

Термін а miscalibration - порушення калібрування також не згадано в жодному використовуваному словнику, однак до словника включено термін "calibration - калібрування". Спираючись на інформацію з Розділу 1, префікс mis- утворює нові слова та терміни зі значенням "неправильний, помилковий". З цього можна зробити висновок, що термін а miscalibration був перекладений українською мовою за допомогою стратегії натуралізації, оскільки перекладачі адаптували його для україномовного глядача.

Групу дієслів складають п'ять термінів: to lineup - побудувати (солдатів), to exhume - ексгумувати, to incinerate - спалити, to relocate - вивезти, to flee - бігти.

Жоден із термінів не зазначений у словниках, однак, в електронному словнику усі перераховані вище дієслова зазначені з тими самими значеннями, що їх використали перекладачі у фільмі.

До групи "Назви" віднесли чотирнадцять термінів: the Germanforces - війська Вермахту, the SS - солдати СС, а Blauschein - блаушайн, синя картка, Administration and Economics Office - міністерство економіки, Appell platz - Апельплатц, Auschwitz - Освенцим, Armaments Board - Армійське управління, Act of Unconditional Surrender - акт про беззастережну капітуляцію, Allied Expedition ary Force - експедиційні союзні війська, Soviet High Command - вище командування радянської армії, Soviet Army - радянська армія.

Термін the German forces - війська Вермахту було перекладено за допомогою синонімії, оскільки слово "вермахт" означає збройні сили будь-

якої країни. Якби під час перекладу використовувалася стратегія наскрізного перекладу, то термін "forces" теж був би перекладений як "збройні сили".

Для терміна the SS - солдати СС було використано стратегію натуралізації, оскільки перекладачі адаптували це поняття для україномовного глядача.

Термін a blauschein був використаний у фільмі кілька разів із двома різними варіантами перекладу "блаушайн, синя картка". Цю картку видавали людям, які мали різні навички, необхідні німецьким солдатам, наприклад, архітектори, шліфувальники по металу та інші професії. У випадку цього терміна перекладачі використовували різні стратегії перекладу: перенесення та наскрізний переклад з німецької мови, де "blau" - блакитний, синій, а "ein Schein" - купюра, картка.

Administration and Economics Office - міністерство економіки або Wirtschafts und Verwaltungshauptamt має визнане значення "головний економічний та адміністративний офіс". Ймовірно, перекладачі не зовсім точно переклали цей термін у фільмі.

Терміни Appellplatz - Апельплатц, Auschwitz - Освенцим були переведені за допомогою стратегії визнаного перекладу, оскільки ці назви мають встановлені значення.

Під час перекладу терміна Armaments Board - Армійське управління перекладачі використовували стратегію натуралізації, щоб адаптувати термін для україномовного глядача. Дослівний переклад терміна може звучати як "Рада з озброєння".

Терміни, що залишилися, які належать групі назв Act of Unconditional Surrender - акт про беззастережну капітуляцію, Allied Expeditionary Force - експедиційні союзні війська, Soviet High Command - вище командування радянської армії, Soviet Army - радянська армія, були переведені за допомогою стратегії наскрізного перекладу, адже всі окремі слова, що складають ці терміни, мають ті самі значення, які й були використані перекладачами.

До останньої групи термінів віднесли словосполучення і вирази, що стосуються військової справи. Таких термінологічних одиниць виявили тридцять: *acertain SS officer* - якийсь есесівський офіцер, *army contracts* - військові замовлення, *something valuable to the war effort* - щось корисне для війни, *a metal polisher* - шліфувальник по металу, *for military use* - для військових потреб, *national priority* - національна перевага, *in Reich economies* - в економіці 3-го Рейху, *a treasonable idea* - зрада, *civil employees* - цивільні службовці, *forced labor camp* - табір примусових робіт, *Shoot them here, on my authority* - Розстріляй її тут за моїм наказом, *liquidation of the ghetto* - ліквідація гетто, *very good saluting* - добре віддавати честь, *available to you* - у вашому розпорядженні, *every worker that is shot* - кожен розстріляний робітник, *to commit a crime* - скоїти злочин, *to kill arbitrarily* - вбивати просто так, *justification to kill* - підстава для вбивства, *I have to report, sir* - Дозвольте доповісти?, *they gassed them* - вони задушили їх газом, *Jew-hating talk* - антисемітизм, *artillery shells* - артилерійські снаряди, *tank shells* - снаряди для танків, *summary executions* - колективні розстріли, *land, sea and air forces* - сухопутні, морські та льотні з'єднання, *ammunitions manufacturer* - виробник боєприпасів, *a profiteer of slave labor* - той, хто наживається на рабській праці, *to receive orders* - отримувати накази, *countless victims* - незліченні жертви, *to be captured* - бути заарештованим.

Більшість перерахованих вище термінів було перекладено за допомогою стратегії наскрізного перекладу: *army contracts* - військові замовлення, *something valuable to the war effort* - щось корисне для війни, *a metal polisher* - шліфувальник по металу, *for military use* - для військових потреб, *national priority* - національна перевага, *civil employees* - цивільні службовці, *forced labor camp* - табір примусових робіт, *liquidation of the ghetto* - ліквідація гетто, *very good saluting* - добре віддавати честь, *available to you* - у вашому розпорядженні, *to commit a crime* - скоїти злочин, *to kill arbitrarily* - вбивати просто так, *justification to kill* - підстава для вбивства, *artillery shells* - артилерійські снаряди, *tank shells* - снаряди для танків, *land, sea and air forces* - сухопутні, морські та льотні з'єднання, *ammunitions manufacturer* - виробник боєприпасів, *a profiteer of slave labor* - той, хто наживається на рабській праці, *to receive orders* - отримувати накази, *countless victims* - незліченні жертви, *to be captured* - бути заарештованим.

- сухопутні, морські та льотні з'єднання, summary executions - колективні розстріли, amunitions manufacturer - виробник боєприпасів та ін.

Для фрази ascertain SS officer - якийсь есесівський офіцер була використана стратегія натуралізації, оскільки аббревіатура "SS" була адаптована для україномовного глядача. Та ж сама стратегія була використана і для виразу in Reich economies - в економіці 3-го Рейху.

Стратегія функціонального еквівалента була використана для фрази a treasonable idea - зрада, оскільки перекладачі використали нейтральне до культури слово замість "зрадницька ідея"

У реченні Shoo ther here, on my authority - Розстріляй її тут за моїм наказом були використані куплети, оскільки при перекладі було використано дві стратегії. Першу частину речення було перекладено за допомогою стратегії наскрізного перекладу, а в другій частині було використано стратегію синонімії, оскільки фраза "onmyauthority" має кілька значень, які можна вживати залежно від контексту: моя відповідальність, мій авторитет, моє керівництво, за моїм наказом.

У випадку з фразою every worker that is shot - кожен розстріляний робітник була використана стратегія зрушень або транспозицій, тому що пасивний стан, який доволі часто використовується в англійській мові, не такий популярний в українській, тому замість нього перекладачі використали дієприкметник.

Фраза I have to report, sir - Дозвольте доповісти? найімовірніше, має визнаний варіант перекладу, адже в словнику знайшли різні варіації цієї фрази, які мають практично один і той самий переклад.

Для виразу they gassed them - вони задушили їх газом було використано стратегію натуралізації, оскільки перекладачі адаптували дієслово "gassed" для української мови.

Стратегія функціонального еквівалента була використана у випадку з виразом Jew-hating talk - антисемітизм, оскільки ця фраза може перекладатися як "розмови про ненависть до євреїв", що може розцінюватися

як образа в деяких випадках, тому перекладачі використали більш нейтральний термін.

Аналізуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що для багатокомпонентних термінів перекладачі найчастіше використовували стратегію наскрізного перекладу, а для простих термінів - стратегію визнаного перекладу. Грубих помилок виявлено не було, однак, вважаємо, що під час перекладу німецьких військових звань було б краще використовувати українські аналоги, а не прийом транслітерації, оскільки україномовний глядач навряд чи зрозуміє, яке місце людина посідає у військовій ієрархії.

Висновки до розділу 2

У практичній частині роботи були виокремлені всі військові терміни, які були використані у фільмах "Врятувати рядового Райана" і "Список Шиндлера". За допомогою методу кількісного аналізу даних, підраховали всі види використаних перекладацьких стратегій, а також помилок і неточностей, яких припустилися під час перекладу.

Таким чином, виявили, що у фільмі "Врятувати рядового Райана" найпоширенішою перекладацькою стратегією є визнаний переклад, адже її було використано для перекладу 64 термінів, що становить практично половину всіх термінологічних одиниць. Далі йде стратегія синонімії, використана для перекладу 18 термінів. Також було виявлено 9 помилок, які дещо спотворюють зміст перекладу, але не перешкоджають розумінню тексту. На нашу думку, частота використання стратегії визнаного перекладу порівняно з іншими використаними стратегіями пояснюється тим, що сам сюжет фільму розгортається на полі бою, де солдати часто використовують назви військової техніки, зброї та інші терміни, які, здебільшого, мають встановлені варіанти перекладу. Таким чином, контекст дії фільму визначає найбільш підходящу стратегію перекладу.

Під час аналізу термінології фільму "Список Шиндлера" встановили, що найбільш використовуваними стратегіями є: наскрізний переклад (27 термінів) і визнаний переклад (19 термінів). Помилка була виявлена лише одна, і вона теж не ускладнює розуміння фільму. У цьому фільмі переважає використання багатокomпонентних термінів, які були перекладені за допомогою стратегії наскрізного перекладу, оскільки більшість із них не занесені у використані нами словники. Вважаємо, що так відбувається через те, що фільм "Список Шиндлера" більше демонструє нам життя цивільного народу у воєнний час, тож переважна кількість фраз і термінів не мають

прямого відношення до бойових дій, а відтак, не всі з них мають встановлені словникові значення.

Отримані результати показують, що не існує універсальної перекладацької стратегії, яка може бути застосовна в будь-якому випадку, тому військовим перекладачам слід постійно вдосконалювати свої навички, щоб слідувати новим тенденціям у розвитку військового перекладу.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідницьку роботу, було з'ясовано, як лінгвісти визначають поняття "переклад", описано основні перекладацькі стратегії та критерії, яким має відповідати будь-який перекладений текст. Представлено класифікацію утворення військових термінів, серед яких такі, як, наприклад, "хибні друзі перекладача", афіксація, словоскладання, скорочення та інші. Крім того, було з'ясовано, що військові тексти належать до двох функціональних мовних стилів – офіційно-ділового та науково-технічного, бо містять у собі особливості цих стилів.

Ця робота показує, що військова термінологія – це наука, що постійно змінюється і потребує особливої уваги. Також, важливо враховувати, що військові терміни бувають не тільки офіційні, а й нестатутні, переклад яких вимагає ще більшої майстерності перекладача. Необхідно взяти до уваги, що військовий переклад повинен володіти такими якостями, як адекватність та еквівалентність, тобто бути максимально наближеним до тексту оригіналу як на семантичному, так і на комунікативному рівнях. Важливо знати різні аббревіатури та скорочення, які досить часто трапляються під час перекладу військової термінології, з метою створення лаконічних текстів, різноманітних шифрів або ж економії часу, місця та мовленнєвих засобів.

У результаті дослідження було визначено, які помилки найчастіше можуть траплятися під час перекладу військової термінології, наприклад, смислові порушення, стилістичні помилки, неправильне передання емоцій під час перекладу та порушення узусу мови.

У практичній частині цієї роботи було зіставлено та проаналізовано перекладацькі стратегії, використані під час перекладу військових термінів у двох фільмах, і нам вдалося встановити, що найпоширенішою стратегією під час перекладу простих термінів є визнаний переклад, адже більшість із цих термінів включено у військові словники, які були використані нами для аналізу. Також, часто зустрічалася стратегія синонімії, оскільки більшість

термінів вказані в словниках з кількома варіантами перекладів. Для багатокomпонентних термінів перекладачі найчастіше використовували стратегії визнаного перекладу, оскільки деякі з них були включені в словники, а також наскрізного перекладу або кальки. Терміни, що належать до групи "назви", найчастіше мали встановлене значення, отже, під час їхнього перекладу також використовувалася стратегія визнаного перекладу.

Проте нам вдалося виявити деякі неточності, які були здійснені перекладачами, наприклад, переклад складних німецьких військових звань шляхом транслітерації виявився не найкращим вибором перекладацької стратегії, тому що такий переклад ускладнює їхнє розуміння. Нам вдалося з'ясувати, що більшість помилок відносяться до групи смислових порушень, оскільки деякі терміни були не зовсім точно перекладені, що може значно вплинути на спотворення смислу тексту і неправильного сприйняття кінофільму глядачем. Однак, у випадку з фільмами "Список Шиндлера" і "Врятувати рядового Раяна", грубих помилок виявлено не було, тому можна стверджувати, що перекладачі добре впоралися зі своєю роботою.

Таким чином, впевнені, що дані варіанти перекладу фільмів відповідають критеріям Алана Даффа, які визначають по-справжньому якісний переклад: збереження структури, мовного стилю та істинного значення тексту, знання фіксованих значень термінів, об'єктивність і правильне використання ідіоматичних виразів, сленгу та інших прийомів, що допомагають зробити текст незвичним і цікавим.

Сподіваємося, що результати цього дослідження допоможуть зробити внесок у розвиток перекладацької діяльності, зокрема, військової термінології, врахувати всі нюанси під час перекладу військових текстів і уникнути помилок, які можуть негативно вплинути на якість перекладу. Результати дослідження також можуть бути використані на семінарських і практичних заняттях з усного та письмового перекладу як наочний приклад для здобувачів, які вивчають різні перекладацькі стратегії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Англо-український словник військової термінології, скорочень та аббревіатур [<https://milword.net/?search=a+superiorofficer+>].
2. Артюх В. До питання особливостей перекладу військової лексики. 2010. URL : <http://www.nbu.gov.ua>.
3. Балабін В. В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні: монографія. Київ: Логос, 2018. 492 с
4. Байло Ю. В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Серія «Філологічні науки». 2013. Кн. 3. С. 62–65.
5. Балабін В. В. Визначення поняття «військовий переклад». *Філологічні трактати*. 2018. Т. 10, № 3. С. 7–14.
6. Білозерська Л. П., Вознесенко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
7. Василенко Д. В. Військова лексика англійської мови ХХ – початку ХХІ століття. Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2009. 220 с.
8. Василенко Д.В. Англomовні лексичні інновації військової сфери, утворені шляхом словоскладання. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія «Філологічні науки». 2008. С. 41–47. 77
9. Василенко Д. В. Процеси формування основного фонду англійського військового лексикону ХХ - початку ХХІ століття. *Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур: матеріали міжвузівської конференції молодих учених*. Донецьк : Дну, 2007. С. 15–16.
10. Василенко Д. В. Неологізація англomовної військової термінологічної лексики. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Розділ ІХ: Термінознавство. 2009. С. 475–478.

11. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Донецьк, 2008. 26 с.
12. Вигівський В. Л. Стилістичне розшарування військових омофраз та їх стилістичні типи. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Філологічні науки. 2013. № 14(1). С. 17–22.
13. Врятувати рядового Раяна. Фільм. <https://uakino.club/filmy/genre-action/35-vryatuvannya-ryadovogo-rayana.html>
14. Гармаш О. Л. Утворення телескопійних лексичних інновацій в англійській мові та особливості їх перекладу. *Вісник Сумського державного університету*. Серія «Філологічні науки». 2004. №3(62). С. 111–116.
15. Дзюбіна О. І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2. С. 17–23.
16. Дубинець З. О. Військова лексика в романі Р. Іванчука «Мальви». *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2015. Вип. 73. С. 169–172.
17. Єнікеева С. М. Формування та функціонування нових словотворчих елементів англійської мови: дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2009. 176 с.
18. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
19. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів на військову тематику. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Випуск 10. 013. С. 96–102.
20. Іграк К. Ю. Емоційно забарвлені елементи військової лексики. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. Лінгвістичні науки. 2017. № 25. С. 55–59.

21. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових мовах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. С. 104–108.
22. Ковтун О. В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія «Філологія». 2014. Т. 17, № 2. С. 77–85.
23. Коновалова В. Б., Лутай Н. В. Лексико-семантичні особливості військового галузевого перекладу. *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 36. С. 273–277.
24. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. «Нова Книга», 2003. 448 с.
25. Лисичкіна І. О. Іміджеформувальні чинники військового дискурсу. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету*. Філологія, педагогіка, психологія. 2011. Вип. 22. С. 36–39.
26. Литвин В. В., Мельник А. С., Буньо Г. Б. Інтелектуальна інформаційна система дослідження лексичних інновацій в англомовному євроінтеграційному дискурсі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 631: Інформаційні системи та мережі. С. 212–219.
27. Литовченко І. О. Уплив екстра- та інтралінгвальних чинників на розвиток військової лексики української мови. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету «Філологічні студії»*. 2014. Вип. 10. С. 75–83.
28. Лукіянчук Ю. О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2017. Вип. 66. С. 65-67.
29. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.

30. Мельник П.П. Юрковська М.М. Визначення поняття військової лексики та підходи до її вивчення. C:\Users\student\Desktop\11258-Текст статті-22358-1-10-20211115.pdf
31. Навальна М., Калужинська Ю. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. Психолінгвістика / Psycholinguistics. 2018. № 24 (2). С. 218–235.
32. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терні до зірок: труднощі перекладу художніх творів : навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2008. 200 с.
33. Новий англо-український військовий словник". Укрор Austria в 2017-2022 рр. <https://english-military-dictionary.org.ua/?fbclid=IwAR2Qkm3r3TcyQgAJd3y36LTKaZTIlpISm4z7CYA4tc3dru48oLtZodSGK8>
34. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994. 216 с.
35. Погонєць В. В. Номінації сучасної військової техніки в англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2017. Вип. 67. С. 225–228.
36. Погонєць В. В. Особливості англійського військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: «Філологія». 2019. №. 39, том 2. С. 67–70.
37. Пономарів О. Мовностилістичні поради: лексика іншомовного походження. Урок української. 2001. № 11-12. С. 25–27.
38. Пуш О.М. Гасюк Н.В. Особливості перекладу військової термінології. ISSN 2409-1154 *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022 № 58.С. 305-308.
39. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
40. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208.
41. Словник української мови: в 11 томах. 1979.

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/15472-spys-shindlera.html

43. Стацюк Р.В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. Том 2, № 5, 2016. С.112-116.

44. Туровська Л. В. Дещо про генезис сучасної української військової термінології. Наукові праці. 2007. Вип. 54. С. 79–84.

45. Федоренко С. В., Бернадіна А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія*. 2021. № 83. С. 257–363.

46. Шостюк З. Функціональні та стилістичні особливості неологізмів у поетичному тексті Дмитра Павличка. Синопис: текст, контекст, медіа. 2013. № 2. URL : <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/43>

47. Ayto J. *Twentieth Century Words*. Oxford University Press, 1999. 626 p.

48. Duff A. *Translation*. London: Oxford University Press. 1989.

49. Chaloupský L. A. *Sociolinguistic Interpretation of Military Slang and Vernacular Expressions*. Brno, 2005. 174 p.

50. Cowley R., Parker G. *The Reader's Companion to Military History*. Mariner Books, 2001. 592 p. 64. Funk W. *Word Origins and Their Romantic Stories*. NY. : Bell Publishing Company, 1992. 432 p.

51. Murray T. E. *The Language of Naval Fighter Pilots*. *American Speech*. 1986. Vol.61, № 2. P. 121–129.

52. Nida E. A. & Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Brill, Leiden. 1 p. 1982.

53. Newmark Peter. "Communicative and Semantic Translation", en *Babel*, 1977/4.

54. Oettinger A.G. *Automatic language translation*. Cambridge (Mass.). 104 p. 1960.

55. Partridge E. Slang Today and Yesterday. London : Routledge and Kegan Paul, 1982. 476 p. 67. Silkett W. A. Words of War. Military Affairs. 1985. Vol. 49, № 1. P. 13–16.

ДОДАТОК 1

Таблиця за фільмом «Врятувати рядового Райана»

Мова оригіналу	Мова перекладу	Стратегії перекладу	
-	-	Перенос	
20-millimeter	кулемет	Натуралізація	
30-cal	патрон		
60 rounds	міна		
BAR	гвинтівка		
composition B	толові шашки		
a half track	самохідка		
TNT	динаміт		
a troop	солдати	Культурний еквівалент	
a winch	техніка		
Wehrmacht Infantry	піхотній полк	Функціональний еквівалент	
to defilade	вперед до насипу	Описовий еквівалент	
a grenade range	відстань кидка гранати		
a high-density field	поле з найрізноманітнішими мінами з великою щільністю		
a public-relation mission	місія особливої суспільної важливості		
a kraut	фріц	Компонентний аналіз	

an armor	зброя	Синонімія
a Bangalore	снаряд	
a battalion surgeon	дивизионный хирург	
bullet-proof	пуленепробиваемый	
a casualty	потеря	
a chief of staff	начальник армии США	
dead men	трупы	
to displace	отходить	
a firing squad	команда смертников	
German lines	немецкий тыл	
an outfit	дивизия	
to parachute	десантироваться	
to be pre-sighted	находиться под прицелом	
a ramp	трап	
a reinforcement	зміна	
a superior officer	командир	
suppressing fire	постійний вогонь	
a tank-buster	штурмовик	
a Brigadier General	Бригадний генерал	Наскрізний переклад
Navy Beach Battalion	військово-морський береговий батальйон	
The chief of Staff for the United States Army	начальник штабу армії США	
		Модуляція
an action	бій	Визнаний переклад

an Adjutant General	генерал адютант
Air Force	ВПС
an ammo	боєприпаси
an artillery	артилерія
attention	струнко
a bayonet	багнет
a bazooka	базука
a canteen	фляжка
a captain	капітан
a cease fire	припинити вогонь
CO	командир
a colonel	полковник
a combat	бій
a company	батальйон
a corporal	капрал
a demolition	вибухівка
a Deputy Commander	заступник командира
a division	дивізія
a dozer	техніка
a duty	бойова задача
an engineer	інженер
a field manual	польовий посібник
a field of fire	поле вогню
a fire position	вогнева позиція
a flame	полум'я

a flank	фланг
a fuse	запобіжник
a grenade	граната
an infantry	піхота.
a lieutenant	лейтенант.
a machinegun	кулемет
a machine gun	кулемет
a mag	магазин
a major	майор
a medical battalion	медичний батальйон
a mine	міна
a minefield	мінне поле
a mine detector	міношукач
a mortar	міномет
MP	МРТ
an operation	операція
over the side	за борт
a paratrooper	десантник
a port side	лівий борт
PoW	ПВ
a private	рядовий
a radar	радар
a rally point	пункт збору
a rallying point	пункт збору
to reload	перезарядити

to salute	щоб віддати честь		
a sergeant	сержант		
a shore party	Берегова партія		
a sniper rifle	снайперська гвинтівка		
a spring mine	пружинна міна		
SS Panzer	танк СС		
a starboard side	правий борт		
a sticky bomb	липка бомба		
a tank	танк		
a target	ціль		
Teller Mine	Міна "Теллер		
a tiger	тигр		
a unit	підрозділ		

Таблиця 2 за фільмом «Список Шиндлера»

Мова оригіналу	Мова перекладу	Стратегії перекладу	
a Blauschein	блаушайн	Перенос	
Hauptscharfuehrer	гауптштадтфюрер		
Herr Direktor	герр Директор		
Herr Kommandant	герр Комендант		
Herr Offizier	герр офіцер		
Obersturmbannfuehrer	оберштурмбанфюрер		
Rottenfuehrer	ротенфюрер		
Untersturmfuehrer	унтерштурмфюрер		
Armaments Board	Армійське управління	Натуралізація	
a certain SS officer	якийсь есесівський офіцер		
in Reich economies	в економіці 3-го Рейху		
a miscalibration	порушення калібрування		
the SS	солдати СС		
a sub-camp	маленький табір		
they gassed them	вони задушили їх газом		
-	-	Культурний еквівалент	
Jew-hating talk	антисемітизм	Функціональний еквівалент	
a treasonable idea	зрада		

-	-	Описовий еквівалент	
-	-	Компонентний аналіз	
the German forces	війська Вермахта	Синонімія	
Act of Unconditional Surrender	акт про беззастережну капітуляцію	Наскрізний переклад	
Allied Expeditionary Force	експедиційні союзні війська		
army contracts	військові замовлення		
artillery shells	артилерійський снаряди		
available to you	у вашому розпорядженні		
a Blauschein	синя картка		
to be captured	бути заарештованим		
civil employees	цивільні службовці		
to commit a crime	скоїти злочин		
countless victims	незліченні жертви		
for military use	для військових потреб		
forced labor camp	табір примусових рабів		
justification to kill	підстава для вбивства		
to kill arbitrarily	вбивати просто так		
land, sea and air forces	сухопутні, морські та льотні з'єднання		
liquidation of the ghetto	ліквідація гетто		
a metal polisher	шліфувальник по металу		
a munitions manufacturer	виробник боєприпасів		
national priority	національна перевага		

a profiteer of slave labor	наживається на рабській праці	
to receive orders	отримувати накази	
something valuable to the war effort	щось корисне для війни	
Soviet Army	радянська армія	
Soviet High Command	вище командування радянської армії	
summary executions	колективні розстріли	
tank shells	снаряди для танків	
very good saluting	добре віддавати честь	
every worker that is shot	кожен розстріляний робітник	Зрушення і транспозиції
		Модуляція
Appellplatz	Апельплатц	Визнаний переклад
Auschwitz	Освенцим	
a bolt	затвор	
a bunker	бункер	
a club	кийок	
to exhume	ексгумувати	
to flee	тікати	
a ghetto	гетто	
a gun	пістолет	
I have to report, sir	Дозвольте доповісти?	
to incinerate	спалити	
to line up	побудувати (солдат)	

a massacre	кривава бійня		
a pin	бойок		
to relocate	вивезти		
a slave	раб		
a superior	начальник		
a tank	цистерна		
a U-boat	підводний човен		
-	-	Компенсація	
-	-	Парафраза	
Shoot her here, on my authority	Розстріляй її тут за моїм наказом	Куплети	